

תורתך שאלתי

עיון בפרשיות השבוע בדרך שאלות ותשובות

גליון מס' 261 - לפרשת נח

שואלים על השולחן

שאלת פתיחה ללימוד משפחתי

יָכַל הַחַיָּה לְמִינָהּ...

הנביא ישעיה ניבא שבימות המשיח:
"וְיָגֵר זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדִי
יִרְבְּצוּ" (ישעיהו יא, ו).

מה החידוש הגדול בחזון זה, הלא כבר בתיבת נח שוכנו כל בעלי החיים יחד, זאב לצד כבש ונמר עם גדי, שלימה מבלי להזיק זה לזה?

בתיבת נח נבע השלום ממצוקה קיומית. מי המבול איימו להשמיד כל ח' כל החיות הבינו שכדי לשרוד עליהן לכבוש זמנית את תאוותן וטבען הטורף. אך משיצאו ליבשה, שב כל אחד להרגלו ולטבעו הפראי. לעומת זאת, בימות המשיח ינבע השלום מהרחבת הדעת, מבלי שתרחף סכנה על הבריות. בעלי החיים לא ייכנעו לפחד חיצוני, אלא ישתנה טבעם הפנימי לטובה ומתוך שלווה יכון ביניהם שלום נצחי.

מסקנות יישומיות לחיים:

- התעלות מעל הטבע מתחילה בבית. כפי ששוכני התיבה ידעו חיו יחד תחת קורת גג צרה מתוך אחריות הדדית, כך נדרש מכל אחד מאיתנו בבית ובמשפחה לכבוש לעיתים את האנוכיות והכעס, כדי לקיים בית שלו ורגוע.
- שלום חירום מול שלום אמת. חיבור בין אנשים הנוצר רק בשל צרה זמנית עלול להתפוגג בעת שהסערה תחלוף. עלינו לשאוף לאחדות המושתתת על הערכה הדדית ואהבת חינום.

עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר (ו, יד)

מדוע בחרה התורה בכינוי "תיבה" עבור כלי ההצלה של נח?

הרש"ר הירש מבאר שהמילה "תֵּבַה" מופיעה בתורה רק פעמיים: אצל נח ואצל משה רבנו, ובשתיהן "יעודה הוא להציל נפשות בלב המים הסוערים". שמה נגזר מהשורש הארמי "יתב" (שמובנו לשבת), מלשון 'מקום מושב ומשען בטוח'. בשונה ממבנה אניה, הבנויה כחרטום חד הנועד לחתוך את הגלים ולנווט בכח האדם, התיבה עוצבה כארגז, רחבה מלמטה וצרה מלמעלה. אין לה משוטים ולא הגה. מטרתה אינה "להילחם" בסערה, אלא רק להינשא על פני המים מתוך ביטחון בהשגחת הבורא.

גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם שְׁבָעָה שְׁבָעָה

בצייווי על הבהמות הבדילה התורה בין טהורות לטמאות, אך בעופות נאמר סתם "גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם שְׁבָעָה שְׁבָעָה".

האם גם בעופות נכנסו שבעה זוגות רק מהטהורים, או שגם מהטמאים שבעה?

לדעת רש"י ורבנו בחיי התורה קיצרה בלשונה וסמכה על הכתוב בבהמות. המילה "גַּם" מלמדת שדין העופות שווה לחלוטין לבהמות: מהעופות הטהורים נכנסו שבעה זוגות, לצורך קרבנות והמשך הקיום, ומן הטמאים רק שנים. * לעומת זאת, מתרגום רבי יונתן בן עוזיאל עולה חידוש, שבעופות לא חילקה התורה. וגם מהעופות הטמאים ציווה הקב"ה להכניס שבעה זוגות.

הגליון מוקדש

לע"נ ר' יהודה אריה
ב"ר הרה"ג אברהם
זללה"ה

עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר... (ו, יד)

מדוע נדרש נח לטרוח בבניית תיבה ענקית [שנים רבות], ולא עשה עמו הקב"ה נס להצלתו?

* רבינו בחיי מבאר שדרכו של הקב"ה "להלביש" ניסים בתוך מסגרת הטבע ככל שניתן, כדי למעט בשינוי סדרי בראשית. בניית התיבה זו 'השתדלות טבעית', באמצעותה פעל הנס האלוקי. * האלשיך מסביר שהישיבה הממושכת בתיבה, שנה שלמה של עמל ונתינה סביב השעון, לא נועדה רק להצלת החיים, אלא היתה מסע של זיכור וכפרה לנח עצמו, כדי למרק את נפשו ולהכשירו לבנין עולם חדש וטהור.

וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתָו (ח, ח)

לאחר שנכשלה שליחות העורב, מדוע בחר נח לשלוח דוקא את היונה?

נח בחר ביונה בגין 2 מאפיינים ייחודיים

נאמנות וקשר אישי

היונה מחוברת מטבעה לאדם, ומידת נאמנותה גורמת לה תמיד לשוב אל שולחה עם מענה בטרם תשוב אל קינה (מכאן גם מקור המנהג להשתמש ביוני דואר) (רד"ק)

מסירות ויכולת לעוף

בעוד העורב חג רק סביב התיבה ("יָצָא וְשָׁב") מחמת המים ולא העז להרחיק, היונה ניחנה ביכולת לעוף למרחקים ולחצות גבולות כדי להביא בשורה של ממש (הנצי"ב מוולוז'ין).

מכאן, שכוחה של שליחות אינו נמדד רק ביכולת לבצע משימה, אלא בנאמנות למי ששלח אותנו וברצון העמוק לחזור ולהשיב מענה של שלום.

וְיִשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה וְלֹא יִסְפָּה שׁוּב אֵלָיו עוֹד (ח, יב)

מדוע בחרה היונה שלא לחזור אל נח והתיבה?

* לדעת הרד"ק, היעדרה של היונה היה הסימן המובהק והמנחם ביותר עבור נח. משלא שבה, הבין שמצאה סוף סוף מנוח לכף רגלה ופני האדמה יבשו. **אי החזרה היתה הבטחה הגדולה מכולן על תום המבול וחדוש העולם.**

* לעומתו, הנצי"ב מוולוז'ין מבאר שבפעם הקודמת שבה היונה כשעלה זית בפיה. הפעם לא הזדמן לה להביא דבר. היא חשה מעין "בושה" לחזור בידיים ריקות למי שטיפל בה בנאמנות כל ימי הסערה, ועל כן העדיפה להישאר בחוץ. אי חזרתה של היונה אינה מבטאת נטישה, אלא **שיא של תהליך:** לפי הרד"ק היא **אות של חירות וגאולת עולם**, ולפי הנצי"ב היא **שיעור מאלף בעדינות הנפש ובהכרת הטוב.**

הָבָה וּבְנָה לָנוּ עֵיר וּמִגְדָּל וְרָאשׁוּ בְּשָׂמַיִם (יא, ד)

מה עמד בשורש שאיפתם, ומה ביקשו להשיג בבניית המגדל?

* הרד"ק מבאר שכוונתם היתה **מעשית וחברתית:** לבנות מגדל מרכזי שישמש נקודת ציון לבני העיר ולרועי הצאן במרחבים, לבל יאבדו בדרכם.

* רבנו בחיי מבאר שהונעו **מחרדה קיומית:** מתוך זיכרון מי המבול והאש שירדה עמם, ביקשו לבצר מעוז גבוה שבו לא תשלט האש באסון עתידי.

* ואילו הספורנו מבאר שהיה זה **ממגמה אידאולוגית של שליטה:** רצונם היה לכונן שלטון עולמי יחיד תחת נמרוד, תוך הצבת עבודה זרה בראש המגדל, שתאחד את האנושות כולה סביב פולחן וכוחניות אחת.

השאלות והתשובות מתוך ספרי 'תורתך שאלתי' לימוד פרשיות התורה בדרך שאלות ותשובות

מעוניינים ברעיונות חינוכיים

מפרשת השבוע?

שלחו את המילה 'רעיון' למייל

Office@shaalti.co.il

וְיִשְׁלַח אֶת הָעֹרֵב... וְיִשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה (ח, ז-ח)

כשהוצע לרבי צבי הירש ברלין לעלות על כס הרבנות בעיר ברלין, שהיתה באותה עת כר פורה לרוחות חדשות, ביקש להקדים ולשגר שליח מהימן מטעמו, שיעמוד מקרוב אחר מצבה הרוחני של הקהילה ואנשיה. בתחילה עלה בדעתו לשלוח לשם את אחד ממקורביו, תלמיד חכם מופלג וירא שמים. אולם לאחר שיקול דעת נמלך בדעתו והחליט לשלוח דווקא אדם בעל מראה מודרני, 'משכיל' למחצה, המעורה בהליכות העולם. לפליאתם של מקורביו, ביאר רבי צבי הירש את טעמו ונימוקו: לאחר המבול, כשביקש נח לדעת אם כלו הרשעים מן הארץ, הקדים ושלח תחילה את העורב ורק לאחר מכן את היונה. שכן **היונה, בטוהר נפשה ובתמימותה, לא היתה מסוגלת לרדת לעומק תכסיסיהם של הרשעים, ולא תבחין ברשעתם.** מה גם שהללו היו טורחים להסתיר את קלונם מפניה. לעומת זאת, בעורב רואים הם שותף ובן דמותם, ועל כן אינם טורחים להעמיד פנים בפניו. דווקא משום כך, **בידו של העורב לעמוד על המציאות כהווייתה ולהביא תמונת מצב נאמנה...**

וַיִּקַּח תָּרַח אֶת אֲבָרָם בֶּנוֹ וְאֶת לוֹט... וַיָּצְאוּ אֹתָם (יא, לא)

מאור כְּשָׂדִים לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנָעַן (יא, לא)

מדוע תרח לא לקח גם את נחור (בנו) עימם?

* הר"ן בדרשותיו מבאר שנחור כבר בנה בית מבורך בילדים באור כשדים, ולא ראה סיבה לטלטל את משפחתו. לעומתו, אברם ושרי היו חשוכי בנים, ותרח סבר ששינוי המקום יטיב עמם, כדברי חז"ל ששינוי המקום מסייע לשנות את המזל, ויזכו להיפקד בזרע של קיימא.

* המלבי"ם מבאר שהיציאה היתה מנוסת חירום מפני נמרוד, לאחר שהשליך את הרן לכבשן האש. נחור המשיך לעבוד עבודה זרה, ולכן לא נשקפה לו סכנה. תרח חילץ עמו רק את הנרדפים: אברהם שפרסם את האמונה, שרי רעייתו, ולוט – בנו היתום של הרן.

כמה פעמים הבטחת לעצמך: 'השנה אלמד את הפרשה'?

השנה לא נשארים עם ההבטחה

מתחילים מ'בראשית'

הזמנים עכשיו

והספרים בדרך אליכם

ספרי 'תורתך שאלתי' הופכים את החלום למציאות

השנה, הפרשה נפתחת בפניך בשיטה ייחודית

בכל פסוק שאלות ועליהן מגוון תשובות מגדולי המפרשים

הפוך את לימוד הפרשה לחוויה מרתקת

058-3213811

shaalti.co.il

או לחצו כאן

בנייד 052-9453811